

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯDOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2\(31\)-332-347](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2(31)-332-347)

УДК 336.71:004.738.5](477)

JEL Classification: G21; G23; O33; D14; H81

Ірина Вікторівна Краснова

доктор економічних наук, професор, професор кафедри банківської справи та страхування Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Київ, Україна)

E-mail: krasnova_iryana@kneu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-4507-6629>**ResearcherID:** [AAC-8131-2020](https://orcid.org/0000-0002-4507-6629)**Георгій Денисович Сударкін**

здобувач освітнього ступеня «магістр» кафедри банківської справи та страхування, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Київ, Україна)

E-mail: heorhiisudarkin@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0001-8783-6745>**РОЛЬ FINTECH У ПОДОЛАННІ БАР'ЄРІВ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ**

Анотація. Мета статті – дослідити роль FinTech у подоланні бар'єрів фінансової інклюзії в Україні, зокрема в умовах глибокої кризи, спричиненої повномасштабною війною. Обґрунтовано, що війна створила катастрофічні структурні бар'єри (руйнування інфраструктури, масове переміщення населення), посиливши фінансову ексклюзію. На основі аналізу даних НБУ, Світового банку та інших джерел доведено компенсаторну роль FinTech (мобільний банкінг, електронні гаманці, G2P-платформи) у підтримці транзакційної інклюзії. Одноразово виявлено наявність «цифрового парадокса»: формальний доступ через технології не завжди трансформується у стабільне використання послуг через поведінкові та когнітивні бар'єри. Методологічно дослідження ґрунтується на системному та інституційному підходах. Систематизовано ключові FinTech-інструменти та їхній вплив на подолання різних типів бар'єрів (територіальних, інформаційних, поведінкових). Висновки підтверджують, що FinTech трансформується в елемент фінансової резильєнтності України. Для максимізації інклюзивного ефекту необхідна синергія UX-орієнтованих FinTech-рішень, державних G2P-програм, підвищення цифрової фінансової грамотності та розвитку адаптивного регулювання.

Ключові слова: фінансова інклюзія; FinTech; цифровий парадокс; G2P-платформи; воєнна економіка; фінансова резильєнтність; банки; доступність; фінансові послуги; цифрова фінансова грамотність.

Рис.: 1. Табл.: 2. Бібл.: 24.

Постановка проблеми. Фінансова інклюзія є ключовим механізмом інтеграції економічних агентів у формальну фінансову систему через доступ до платіжних інструментів, заощаджень і кредитних ресурсів на прийнятних умовах, що безпосередньо впливає на рівень соціально-економічної стійкості та подолання бідності [1]. Емпіричні дослідження Світового банку підтверджують наявність стійкого причинно-наслідкового зв'язку між рівнем фінансової інклюзії та соціально-економічними результатами: зростання індексу фінансової інклюзії на один пункт зумовлює зниження рівня бідності в середньому на 8,02 в.п. завдяки ефекту згладжування доходів, підвищенню фінансової резильєнтності домогосподарств і розширенню доступу до формальних фінансових інструментів [2].

Однак в Україні процес фінансової інклюзії зіткнувся з катастрофічними структурними бар'єрами, спричиненими повномасштабною війною. Руйнування критичної інфраструктури призвело до скорочення мережі банківських відділень з 58 до 19 на 100 тис. дорослих, або на 69 %. Масова внутрішня міграція понад 8,7 млн переміщених осіб (ВПО) перервала фізичний доступ до існуючих рахунків та сервісів. Прямим наслідком стала фінансова ізоляція приблизно 28 % населення в прифронтових та постраждалих регіонах [3].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

У цих умовах технологічні фінансові рішення (FinTech) виступили ключовим адаптаційним механізмом, частково компенсувавши дефіцит фізичної інфраструктури. Кількість POS-терміналів в Україні зросла з 296 до 1999 на 100 тис. осіб (приріст 574 %), що сприяло підтримці індексу фінансової інклюзії на рівні 0,83 у 2024 році. Обсяг безготівкових транзакцій досяг 313 на особу (або 65 % від загального обсягу), а 81 % пенсійних виплат здійснювався через банківські установи [4]. Висока кореляція між проникненням мобільного банкінгу та індексом фінансової інклюзії ($r = 0,92$) свідчить про наявність статистично значущого зв'язку між цифровізацією фінансових послуг і розширенням доступу до них.

Значним каталізатором транзакційної інклюзії стали державні програми типу «Гроші до людини» (G2P - government-to-person). Запуск цифрових інструментів через платформу «Дія» забезпечив відкриття понад 12 млн цифрових рахунків для внутрішньо переміщених осіб і пенсіонерів, тоді як програма «ЄПідтримка» (обсягом близько 13 млрд грн) перевела до 65 % соціальних виплат у цифровий формат. Наслідком став експоненційний ріст середньої кількості транзакцій на особу — з 2 до 313 (приріст 15550 %), що свідчить про різке розширення формального фінансового обороту.

Водночас досягнутий прогрес має асиметричний і частково нестійкий характер, що формує так званий «цифровий парадокс» фінансової інклюзії. Незважаючи на 15,2 млн активних користувачів провідних фінтех-додатків (Privat24, Monobank), 68 % одержувачів «ЄПідтримки» миттєво знімають отримані кошти готівкою в день її отримання. Серед пенсіонерів віком 65+ переважна більшість (42 %) використовує лише 1-2 базові функції додатків. Глибинною причиною є поведінкові та когнітивні бар'єри: недостатня цифрова грамотність, брак довіри до віртуальних інструментів та обмежені можливості засвоєння складних інтерфейсів. Тим самим нівелюється потенціал технологічної доступності та обмежується перехід від формальної до сталої фінансової інклюзії.

Держава та регулятор реагують на ці виклики через створення нових інституційних форм — банків фінансової інклюзії. Прийнятий у 2025 році Закон № 4465-IX (2025) [5] легалізував обслуговування клієнтів через поштові відділення та мережі АЗС, а НБУ ввів вимоги щодо 50 % доступності банківських сервісів для осіб з інвалідністю. Системні банки впроваджують адаптивні рішення, як-от голосовий банкінг, що вже забезпечило приріст активності користувачів віком 65+ на 30%. Очікується, що ці заходи забезпечать охоплення до 15 % фінансово виключеного населення до 2027 року.

Проте традиційні банківські моделі залишаються неефективними для найбільш вразливих груп населення. Жорсткі вимоги KYC (знай свого клієнта) виключають до 35 % ВПО через відсутність кредитної історії та офіційно підтверджених доходів. Транзакційні витрати на обслуговування мікроклієнтів у 2,3 раза перевищують їхню потенційну дохідність для банків. Результатом є хронічно низький рівень кредитизації економіки, а саме співвідношення кредит/ВВП становить лише 14 % (2024) при оціночному потенціалі у 25 %.

Таким чином, попри активну цифровізацію та інституційні інновації, в Україні зберігається науково-практичний розрив між нормативно задекларованими моделями фінансової інклюзії та їхнім фактичним впливом на поведінкове залучення і

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

стале використання фінансових послуг. Відсутність цілісної методології оцінювання ролі FinTech-інструментів у подоланні конкретних бар'єрів фінансової інклюзії в умовах воєнної економіки обмежує ефективність як державних програм, так і ринкових інновацій.

У зв'язку з цим науковою проблемою є визначення умов, за яких фінансові технології здатні максимізувати фінансову інклюзію без поглиблення цифрової та соціально-економічної сегментації фінансового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансової інклюзії ґрунтовно досліджується у працях Світового банку, OECD, МВФ, а також у роботах зарубіжних і вітчизняних науковців. У класичних дослідженнях фінансова інклюзія трактується як поєднання доступу та фактичного використання формальних фінансових послуг за економічно прийнятною ціною, що забезпечує залучення домогосподарств і підприємств до фінансової системи.

У науковій літературі фінансова інклюзія визнається важливою передумовою досягнення Цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй, зокрема в частині скорочення бідності, зменшення соціально-економічної нерівності та розширення економічних можливостей населення (Demirguc-Kunt et al., 2017; Винник Р., 2021, Десятнюк О. М., 2023) [6; 7; 8]. Розширення доступу до фінансових послуг сприяє соціальній інклюзії та економічній інтеграції вразливих груп населення, включаючи домогосподарства з низькими доходами, жінок, мешканців сільських територій та мікропідприємства (Bhagat, & Roderick, 2020; Буряченко А. Є., Служенко А. Ю., 2024; Вісягін О. В., 2022; Дудинец Л. А., Верней О. Є., 2018) [9; 10; 11; 12]. Крім цього, фінансова інклюзія асоціюється зі зниженням рівня бідності, підвищенням фінансової стійкості домогосподарств і розширенням підприємницької активності (Десятнюк О. М., 2023; Neaime, Gaysset, 2018; Скорик В., 2025, Жердецька Л. В., 2023) [8; 13; 14; 15].

Окремий напрям досліджень зосереджується на макроекономічних ефектах фінансової інклюзії. Залучення неформального сектору та мікропідприємств до фінансової системи, за оцінками міжнародних організацій, сприяє зростанню економічної активності та формуванню додаткового приросту валового внутрішнього продукту в країнах із ринками, що розвиваються (Жердецька Л. В., 2023, Demirgüç-Kunt et al., 2022) [15; 16; 17]. У кризових умовах — під час пандемій, фінансових шоків або воєнних конфліктів — фінансова інклюзія відіграє роль стабілізаційного механізму, підтримуючи платоспроможність домогосподарств і безперервність діяльності бізнесу. Окремі дослідження також фіксують її внесок у зменшення гендерних розривів у доступі до фінансових послуг (Global Findex, 2024; Буряченко А. Є., Служенко А. Ю., 2024) [2; 10].

Упродовж останнього десятиліття науковий дискурс дедалі активніше зміщується в бік аналізу ролі цифрових фінансових технологій. FinTech розглядається як інструмент зниження інформаційної асиметрії, скорочення операційних витрат і персоналізації фінансових продуктів [18]. Емпіричні дослідження засвідчують, що цифровізація фінансових послуг здатна суттєво зменшувати операційні витрати та розширювати охоплення фінансово ексклюзивних груп через мобільний банкінг і цифрові платіжні платформи (Demirgüç-Kunt et al., 2022) [17].

Водночас низка досліджень акцентує увагу на наявності стійких бар'єрів цифрової інклюзії, серед яких цифрова неграмотність, обмежений доступ до інтернет-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

інфраструктури, а також дефіцит довіри до цифрових фінансових сервісів унаслідок кіберризиків. Окремий масив літератури присвячений регуляторним аспектам розвитку FinTech, зокрема впливу open banking та директиви PSD2 на підвищення конкуренції й інклюзивності фінансових ринків (Ozili, 2023) [19].

Українські дослідження доповнюють глобальний дискурс, воєнним контекстом, в якому фінансові технології відіграють важливу роль у підтримці економічних агентів. Зокрема Гудзь О. [20]; Буряченко [10]; Десятнюк [8] довели здатність FinTech компенсувати воєнні руйнування: POS-термінали +574 %, мобільні гроші +247 %, 12 млн G2P-рахунків [8; 10; 20]. Поліщук Є. (2024) емпірично підтвердила кореляцію між скороченням відділень (-67 %) та зростанням цифрових каналів ($r = 0,89$) [21].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Водночас у вітчизняній і зарубіжній літературі зберігається методологічний розрив: недостатньо систематизовано зв'язок між конкретними бар'єрами фінансової інклюзії та відповідними FinTech-рішеннями, а також обмежено досліджено інституційні умови й обмеження їх масштабування, особливо в економіках із підвищеною невизначеністю. Також недослідженою залишається систематизація UX-рішень для «цифрового парадокса».

Мета статті. Метою статті є наукове обґрунтування трансформаційної ролі фінансових технологій (FinTech) у подоланні структурних та поведінкових бар'єрів фінансової інклюзії в умовах глибокої кризи, а також визначення стратегічних напрямів інтеграції FinTech-рішень у політику інклюзивного фінансового відновлення та розвитку. Для досягнення поставленої мети сформульовано такі завдання:

- 1) систематизувати типологію бар'єрів фінансової інклюзії;
- 2) визначити ключові канали впливу FinTech-інструментів на розширення реального фінансового доступу;
- 3) оцінити інституційні та регуляторні обмеження, що гальмують масштабування інклюзивних FinTech-рішень;
- 4) сформулювати науково обґрунтовані висновки щодо місця та ролі FinTech як чинника фінансової резильєнтності та інклюзії в архітектурі сучасної фінансової системи України.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить аналіз досліджень у сучасній економічній науці, фінансова інклюзія трактується як багатовимірна категорія, що виходить за межі формального доступу до фінансових послуг і охоплює фактичне їх використання, якість, доступність за вартістю, а також здатність фінансових продуктів відповідати потребам різних груп економічних агентів [22].

У цьому контексті глобальні емпіричні спостереження підтверджують зсув від інституційного до поведінкового виміру інклюзії. Згідно з даними *Global Findex Database 2025*, що узагальнює результати моніторингу фінансової інклюзії за 2024 рік, у світовому масштабі зафіксовано стійке зростання рівня формальної фінансової залученості населення: частка дорослого населення, яке володіє рахунком у фінансовій установі або користується мобільними платіжними сервісами, досягла 79 %, тоді як у країнах з низьким і середнім рівнем доходу — 75 %. Окремо підкреслюється зростання ролі мобільних грошей, якими у 2024 році ко-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

ристувалися близько 15 % дорослого населення світу, що інтерпретується як ключовий драйвер розширення інклюзії в економіках із недостатньо розвиненою банківською інфраструктурою [2].

Еволюція підходів до фінансової інклюзії демонструє поступовий перехід від вузького інституційного трактування до комплексного соціально-економічного концепту, інтегрованого у парадигму сталого розвитку, у межах якого фінансова інклюзія розглядається як інструмент зниження бідності, згладжування нерівності та підвищення економічної стійкості.

Класичні дослідження асоціюють фінансову інклюзію передусім із фізичною присутністю фінансових установ та розширенням мережі банківських відділень. Однак сучасні емпіричні роботи, зокрема Дж. Рубіо та М. Леон, демонструють, що збільшення загального індексу фінансової інклюзії на одну одиницю зменшує річну зміну бідності на 8,02 процентних пункти; доступ до послуг зменшує бідність на 12,7 процентних пунктів, а використання — на 10,8 [23]. Ефект доступу до фінансових послуг виявляється сильнішим, ніж ефект їх інтенсивного використання. Це свідчить про те, що факт формального доступу населення до фінансової системи сам по собі є потужним механізмом підтримки економічно вразливих груп, створюючи можливості для накопичень, згладжування шоків та підвищення фінансової стабільності домогосподарств.

Водночас доступ не завжди трансформується в ефективне використання фінансових послуг через структурні, поведінкові та інформаційні бар'єри: низькі доходи, недостатню фінансову грамотність, асиметрію інформації, недовіру до фінансових інститутів. Тому сучасна концепція фінансової інклюзії акцентує увагу на якісних показниках використання та ефективності фінансового посередництва, здатного знижувати трансакційні витрати та сприяти соціально-економічній стабільності.

Аналіз показує, що бар'єри фінансової інклюзії формуються на перетині інституційних, інформаційних, територіальних, соціально-поведінкових і цифрових чинників, які мають комплексний характер та взаємно підсилюють один одного (рис. 1).

Структурні та інституційні	Інформаційні	Територіальні	Соціально-поведінкові	Цифрові
<ul style="list-style-type: none"> • відсутність відділень, високі транзакційні витрати, складне KYC, слабка конкуренція 	асиметрія даних, відсутність кредитної історії, нерегулярні доходи.	сільські регіони, війна, внутрішня міграція	низька фінансова грамотність, недовіра до банків, культурні та психологічні чинники.	нерівний доступ до інтернету, смартфонів, цифрових навичок.

Рис. 1. Ключові бар'єри фінансової інклюзії в сучасних умовах
Джерело: розроблено автором.

Інституційні та структурні бар'єри пов'язані з обмеженою фізичною інфраструктурою, високими операційними витратами традиційних фінансових установ, жорсткими регуляторними KYC/AML-вимогами та економічно недоцільністю обслуговування клієнтів з малими обсягами транзакцій. Це зумовлює обмежений доступ до фінансових послуг для мікробізнесу, населення сільських територій і соціально

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

вразливих груп. Інформаційні бар'єри формуються внаслідок асиметрії інформації між фінансовими установами й потенційними клієнтами. Відсутність кредитної історії, нерегулярні доходи та неформальна зайнятість підвищують ризики несприятливого відбору, що обмежує кредитну інклюзію. Територіальні бар'єри посилюються в кризових і воєнних умовах, коли фізична інфраструктура фінансових установ зазнає руйнувань або стає недоступною. Соціально-поведінкові бар'єри охоплюють низький рівень фінансової грамотності, недовіру до фінансових інститутів та психологічні обмеження у використанні фінансових продуктів.

Окрему групу становлять цифрові бар'єри, які виникають у процесі цифровізації фінансових послуг. Нерівний доступ до інтернету, цифрових пристроїв і навичок користування ними створює ризик нових форм фінансової ексклюзії.

Фінансові технології змінюють логіку фінансового посередництва, переводячи його у цифрове середовище, де ключовими ресурсами стають дані, алгоритми та мережеві ефекти. Це дозволяє суттєво знизити граничні витрати обслуговування клієнтів, роблячи економічно доцільним залучення груп населення та бізнесу, які раніше залишалися поза формальним фінансовим сектором.

З позицій сучасної інституційної теорії, FinTech виступає фактором ендегенної еволюції, що виникає у відповідь на обмеження традиційних інститутів і формує нові правила взаємодії між посередниками, споживачами та регуляторами. Водночас потенціал FinTech не є автоматичним, оскільки його ефективність обмежується цифровим розривом, соціально-поведінковими бар'єрами та регуляторною асиметрією.

З урахуванням сучасних трендів цифрової трансформації виділено низку ключових технологічних каналів, через які FinTech впливає на фінансову інклюзію в Україні. Передусім це мобільний банкінг та електронні гаманці, які забезпечують дистанційне обслуговування, знижують трансакційні витрати та охоплюють значну частку населення. Важливу роль відіграють AI-скоринг і P2P-кредитування, що дозволяють обходити проблему відсутності кредитної історії та розширюють доступ малого і середнього бізнесу до фінансування. Окремий потенціал мають блокчейн- та DeFi-рішення, спрямовані на зниження бар'єрів ідентифікації, зокрема для внутрішньо переміщених осіб. Значного поширення набуває відкритий банкінг і API-інтеграція з державними сервісами (наприклад, платформою «Дія»), що розширюють доступ для недостатньо включених груп населення. Крім того, застосування штучного інтелекту та біометрії сприяє зменшенню когнітивних бар'єрів у використанні фінансових сервісів, роблячи їх більш доступними для широкого кола користувачів.

Таким чином, в умовах цифрової трансформації FinTech-інструменти формують комплексні канали підвищення фінансової інклюзії в Україні. Їхній вплив реалізується через кілька взаємодоповнюючих напрямів:

1. Мобільний банкінг та електронні гаманці (наприклад, Privat24, Monobank), які забезпечують універсальний дистанційний доступ до базових фінансових операцій.
2. AI-скоринг та P2P-кредитування, що розширюють кредитний доступ для осіб без формальної кредитної історії та малого бізнесу.
3. Блокчейн- та DeFi-рішення, спрямовані на створення альтернативних, децентралізованих механізмів ідентифікації та проведення платежів.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

4. Відкритий банкінг та API-інтеграції з державними цифровими платформами (такими як «Дія»), які спрощують доступ до соціальних виплат та державних сервісів.

5. UX-орієнтовані сервіси, що інтегрують штучний інтелект, біометричну автентифікацію та елементи гейміфікації для подолання когнітивних бар'єрів та підвищення зручності користування, особливо для технологічно менш досвідчених груп населення.

Для поглибленого аналізу функціональних особливостей кожного з цих інструментів, механізму їхнього впливу на подолання конкретних бар'єрів, а також оцінки супутніх ризиків в українських реаліях систематизуємо їхні характеристики (табл. 1).

Таблиця 1

Ключові інструменти FinTech та їхній вплив на фінансову інклюзію в Україні

FinTech-інструмент	Основна функція	Позитивний вплив на інклюзію	Потенційні обмеження / ризики	Приклади в Україні
Мобільний банкінг та електронні гаманці	Дистанційне управління рахунками, оплата послуг	Зниження транзакційних витрат, доступ до фінансових послуг у сільській місцевості та віддалених регіонах	Залежність від смартфона та інтернету, цифровий розрив	Privat24, Monobank
Альтернативний скоринг / P2P-кредитування	Оцінка платоспроможності без традиційної кредитної історії	Розширення доступу до кредитів для МСП та домогосподарств	Алгоритмічна дискримінація, ризики неповних даних	Fintech Fund, Kredobank онлайн-кредити
Відкритий банкінг (Open Banking API)	Інтеграція банківських та державних сервісів	Покращення фінансової доступності, спрощення платежів та державних виплат	Регуляторна асиметрія, кіберризик	Дія, інтеграція соціальних виплат та кешбек-програм
Blockchain / DeFi	Децентралізовані транзакції, анонімність	Зменшення бар'єру ідентифікації, безпечні платежі для ВПО	Недостатня регуляторна підтримка, ризик шахрайства	Пілотні проєкти DeFi для ВПО
UX-орієнтовані цифрові сервіси (AI, біометрія, гейміфікація)	Інтуїтивні інтерфейси, мінімізація когнітивних бар'єрів, максимізація конверсії	Залучення користувачів похилого віку та малозабезпечених груп	Обмежена цифрова грамотність, потреба в навчанні	Privat24 Voice, Oschad 24/7 біометрія, Monobank AI-чат, Sense Bank мікро кредитування

Джерело: розроблено автором.

Наведена систематизація демонструє, що всі перелічені FinTech-інструменти діють за єдиним економічним імперативом, а саме вони суттєво знижують граничні витрати на обслуговування клієнтів. Це робить економічно доцільним залучення низькодохідних груп населення, мікро-підприємств та мешканців віддалених територій, які традиційно залишалися поза увагою класичної банківської системи через високі транзакційні витрати.

До того ж, аналізуючи табл. 1, бачимо, що ці FinTech-інструменти не лише технологічно різноманітні, але й функціонально комплементарні, поєднуючи економічну ефективність із соціальною цінністю та формуючи, тим самим екосистемний ефект. Зокрема мобільний банкінг та електронні гаманці створюють базу

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

інфраструктурну доступність. Своєю чергою альтернативний скоринг та P2P-кредитування відкривають кредитний канал для тих, хто не має формальної фінансової історії. Відкритий банкінг інтегрує фінансові послуги в цифрове середовище державних сервісів та надає спрощений доступ до фінансових сервісів. UX-орієнтовані рішення долають «останню милю» інклюзії мінімізуючи когнітивні та психологічні бар'єри користувача та підвищуючи залученість уразливих груп.

Можемо стверджувати, що цифрові сервіси трансформують традиційні бар'єри фінансової ексклюзії з перешкод у економічно обґрунтовані можливості як для споживачів (зниження витрат на доступ), так і для провайдерів (нова клієнтська база).

Однак критично важливо зазначити, що цей інклюзивний потенціал є лише технологічною можливістю, яка не реалізується автоматично. Його конвертація в реальну фінансову інтеграцію жорстко залежить від таких інституційних та соціальних умов:

- якість регуляторного середовища (захист даних, кібербезпека, боротьба з алгоритмічною дискримінацією);
- рівень цифрової та фінансової грамотності населення;
- накопичення суспільної довіри до цифрових інструментів та їхніх провайдерів.

Отже, виникає ключовий дисбаланс або «цифровий парадокс» фінансової інклюзії: технологічна інфраструктура випереджає розвиток інституційної довіри та соціальних навичок, необхідних для її сталого використання. Як наслідок, наявність формального доступу (смартфона та рахунку) не гарантує глибокої фінансової інтеграції. Як свідчать дослідження, значна частина користувачів (особливо вразливих груп) залишається «цифровими туристами»: отримуючи виплати в цифровому форматі, вони миттєво конвертують їх у готівку, не використовуюючи можливостей накопичення, платежів чи інших послуг. Таким чином, технологічна інфраструктура випереджає розвиток інституційної та соціальної бази, необхідної для її повноцінного використання. Це вказує на те, що подальша стратегія має змістити фокус із розширення доступу на глибоку інтеграцію, вкладаючи ресурси в формування довіри, грамотності та адаптивне регулювання.

Цей парадокс набуває конкретних форм у механізмі державної цифрової інклюзії. У сучасних українських умовах ключовим каталізатором транзакційної фінансової інклюзії стали державні цифрові платформи типу «Гроші до людини» (G2P). За період 2022–2024 рр. вони охопили понад 12 млн отримувачів, виконуючи дві критичні функції.

Перша, це технологічне забезпечення доступу. Платформа «Дія» та інші GovTech-рішення спростили процедури е-KYC-ідентифікації та відкриття рахунків. Цим каналом скористалися 8,7 млн внутрішньо переміщених осіб та 4,2 млн пенсіонерів станом на кінець 2024 року.

Друга функція це масова цифровізація потоків. Соціальні програми («ЄПідтримка» — 13 млрд грн, «Захист» — 25 млрд грн) забезпечили швидкий та цільовий перерозподіл ресурсів через цифрові рахунки. Внаслідок цих ініціатив частка цифрових виплат зросла до 65 %, що спричинило експоненційне зростання кількості безготівкових транзакцій на особу — з 2 до 313 (+15 550 %) [4].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Інтеграція FinTech-інфраструктури (BankID НБУ, API банків) із цими платформами значно прискорила процеси. Час ідентифікації скоротився з 7 днів до 3 хвилин, а частка автоматичних виплат на картки досягла 92 %.

Проте сформований механізм можна визначити як модель «примусової» або *транзакційно-орієнтованої інклюзії*, де формальний доступ не еквівалентний сталому та глибокому використанню фінансових сервісів. Емпіричні дані підтверджують наявність глибокого інституційного розриву між технологічною можливістю та реальною поведінкою:

- 68 % отримувачів «ЄПідтримки» конвертують цифрові кошти в готівку в день надходження;
- 42 % пенсіонерів (65+) обмежуються 1–2 базовими функціями додатків;
- серед ВПО поширена модель поведінки «цифрових туристів» (до 35 %), що свідчить про переважання поведінкових бар'єрів (недовіра, низька грамотність) над технологічними [4].

Саме ця модель поведінки — схильність до миттєвої конвертації цифрових коштів у готівку — часто обґрунтовує введення державою цільових обмежень на використання субсидійних платежів. Таким чином, регуляторні рамки виступають не лише інструментом фіскальної політики, а й реакцією на цифровий парадокс, спрямованою на утримання коштів у формальному обороті. Проте цей підхід, орієнтований на контроль, не усуває первопричину дисбалансу.

Отже, ключовою проблемою залишається переважання транзакційної ефективності G2P-програм (швидкість, охоплення) над інституційною глибиною (формування довіри, навичків, довгострокової залученості). Цей розрив не лише обмежує перехід від цифрового доступу до повноцінної фінансової інклюзії, але й підвищує вразливість користувачів до кіберризиків, обсяг збитків від яких становив близько 1,2 млрд дол. США у 2024 р.

Підсумовуючи зазначимо, що хоча синергія G2P та FinTech сформувала потужний канал швидкої цифровізації фінансових потоків, її інклюзивний ефект залишається частковим без паралельного розвитку інституційних умов: систем підвищення цифрової грамотності, механізмів побудови довіри та комплексної кібербезпеки. Подолання цього розриву є вирішальним для трансформації технологічної доступності в сталу фінансову інтеграцію.

Для узагальнення ключових каналів впливу FinTech на подолання бар'єрів фінансової інклюзії та їхньої реалізації в українських умовах систематизуємо відповідні інструменти, типи бар'єрів і емпіричні маркери (табл. 2).

Таблиця 2

Бар'єри фінансової інклюзії та канали FinTech їх подолання в Україні

Тип бар'єру	Канал/інструмент FinTech	Позитивний ефект	Емпіричний маркер для України	Потенційні ризики
1	2	3	4	5
Територіальний	Мобільний банкінг, електронні гаманці (Privat24, Monobank)	Компенсація відсутності фізичних відділень (15,2 млн користувачів). Зниження витрат на доступ, охоплення сільських територій	Частка українців, що користуються мобільним банкінгом без філій (60 %). POS-термінали	Залежність від інтернет-інфраструктури, цифровий розрив у сільських районах

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Закінчення таблиці 2

1	2	3	4	5
Відсутність кредитної історії	AI-скоринг, P2P-кредитування	Розширення доступу до кредитів для МСП та домогосподарств	Зростання FinTech-кредитування МСП +45 % з 2022 р.	Алгоритмічна дискримінація, ризик псевдоінклюзії
Інформаційна асиметрія	Big Data, альтернативні дані, цифровий скоринг	Зменшення асиметрії, підвищення точності оцінки кредитоспроможності. Обхід відсутності кредитної історії	~65 % дорослих користуються FinTech, корелює з інклюзією	Порушення конфіденційності, упередженість в алгоритмах
Високі транзакційні витрати	Автоматизація, платформні рішення,	Здешевлення операцій	Зниження комісій на 20–60%, зростання цифрових транзакцій	Ризик монополізації платформ, зловживання даними
Інституційна недовіра	UX-орієнтовані сервіси, е-KYC, Дія, швидкість операцій	Запровадження віддаленої ID. Спрощення онбордингу. Зниження психологічних бар'єрів. Підвищення залученості клієнтів	Масштабування цифрового ID. Користувачі похилого віку +30 % завдяки гейміфікації	Зростання шахрайських схем, кіберризиків (1 млрд дол США збитків 2024)
Соціально-поведінкові	AI, біометрія, гейміфікація	Зменшення когнітивних витрат. Диференційована персоналізація	Активність фіндоатків. +15 % активних користувачів серед старших груп	Обмежена ефективність без навчання та підтримки користувачів
Державні канали	Інтеграція Дія/G2P з FinTech API (GovTech + FinTech)	Швидкий доступ до державних платежів та субсидій через цифрові канали, інклюзія ВПО	ЄПідтримка, нац. кешбек, спрощені рахунки	Примусова транзакційна інклюзія

Примітка. Бар'єри ранжовані за критичністю для воєнної економіки.

Джерело: розроблено автором.

Узагальнюючи інформацію, наведену в табл. 2, робимо висновок, що FinTech виступає комплексним інструментом, здатним впливати одночасно на кілька типів бар'єрів фінансової інклюзії. Географічні та транзакційні перешкоди долаються через мобільні сервіси та автоматизацію, а інформаційні — завдяки використанню альтернативних даних і AI-скорингу. При цьому ефективність FinTech у подоланні бар'єрів тісно залежить від інституційної та соціально-економічної бази: рівня цифрової грамотності, довіри до систем та якості регулювання.

Український досвід підтверджує, що державні цифрові платформи, такі як Дія, є важливим каналом інтеграції FinTech у соціальні та економічні процеси. Вони забезпечують швидкий доступ до фінансових послуг для широкого кола користувачів, включаючи ВПО та малозабезпечені домогосподарства, проте інструментальний характер таких ініціатив не завжди стимулює довгострокову фінансову інтеграцію.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Разом із тим, не варто забувати і про наявність потенційних ризиків, які можуть обмежувати інклюзивний ефект FinTech. Серед них — цифровий розрив, алгоритмічна дискримінація, кіберризик, монополізація платформ та недостатня регуляторна база. Це підкреслює необхідність системного підходу, коли технології доповнюються інституційними реформами, освітніми програмами та державними політиками, спрямованими на сталу фінансову інклюзію.

Висновки та пропозиції. Результати дослідження дозволяють констатувати, що фінансові технології в сучасних українських реаліях еволюціонують від інноваційного сегмента до системоутворюючого чинника фінансової інклюзії та резильєнтності. На відміну від традиційної, орієнтованої на фізичну присутність моделі, FinTech формує цифрово-мережеву логіку доступу, що суттєво знижує транзакційні витрати, просторові обмеження та інформаційну асиметрію.

Обґрунтовано, що в умовах воєнного часу FinTech виконує критично важливу компенсаторну функцію, нейтралізуючи наслідки руйнування банківської інфраструктури (-69 % відділень) та забезпечуючи транзакційну включеність для мільйонів громадян, зокрема ВПО. Унікальною рисою української моделі стала синергія G2P-програм та FinTech-інфраструктури, де державні виплати виступили каталізатором масового відкриття цифрових рахунків та зростання безготівкових операцій.

Однак емпіричні дані виявляють «цифровий парадокс»: формальний доступ не автоматично перетворюється на стале використання. Високі частки миттєвого обігу готівки серед отримувачів цифрових виплат та обмежене використання функцій серед старших груп свідчать про переважання поведінкових та когнітивних бар'єрів над інфраструктурними.

Систематизація FinTech-інструментів доводить їхню комплементарність у подоланні різномірних бар'єрів: мобільний банкінг та e-wallets подолали територіальні обмеження; AI-скоринг та альтернативні дані – інформаційну асиметрію; UX-орієнтовані інтерфейси (голосовий банкінг, біометрія) – когнітивні перепони.

Зазначено, що інклюзивний потенціал FinTech реалізується повною мірою лише за наявності сприятливого інституційного середовища. Ключовими умовами є: розвинена цифрова інфраструктура (ліквідація «цифрового розриву»), адаптивне регулювання (закон № 4465-IX), програми підвищення фінансової та цифрової грамотності, а також заходи зі зміцнення кібербезпеки та довіри до цифрових сервісів.

Отже, для максимізації ролі FinTech у подоланні бар'єрів фінансової інклюзії необхідний перехід від фрагментарних заходів до цілісної політики, що інтегрує технологічні рішення, регуляторні новації, освітні ініціативи та державні G2P-програми у єдину стратегію інклюзивного фінансового відновлення України.

Напрями подальших досліджень сконцентровані на: 1) кількісна оцінка впливу окремих FinTech-інструментів на інклюзію з використанням мікроданих та економічного моделювання; 2) поглиблений аналіз механізмів подолання поведінкових бар'єрів, зокрема для старших вікових груп та ВПО; 3) дослідження регуляторних викликів та ризиків (алгоритмічна дискримінація, кіберзагрози), пов'язаних з масштабуванням FinTech у повоєнний період.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ**Список використаних джерел**

1. Shapoval Yu. Financial depth and financial inclusion as a catalyst for social finance in Ukraine / Yu. Shapoval // Banks and Bank Systems. – 2025. – № 20(4). – Pp. 215-227. doi:10.21511/bbs.20(4).2025.17.
2. The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy [Electronic resource] / Klapper, Leora, Dorothe Singer, Laura Starita, and Alexandra Norris. – Washington, DC: World Bank, 2025. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO. – Accessed mode: <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex>.
3. Національний банк України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
4. Фінансова інклюзія, інновації та безготівкові операції в Україні – пріоритети Стратегії розвитку FinTech [Електронний ресурс] / Національний банк України. – 2025. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-inklyuziya-innovatsiyi-ta-bezgotivkovi-operatsiyi-v-ukrayini--prioriteti-strategiyi-rozvitku-fintech-2025>.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку фінансової інклюзії в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 3 червня 2025 року № 4465-IX. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4465-IX#Text>.
6. Demirguc-Kunt A. Financial Inclusion and Inclusive Growth. A Review of Recent Empirical Evidence. April [Electronic resource] / Demirguc-Kunt A., Klapper L., Singer D. // Policy Research Working Paper. – 2017. – Accessed mode: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/b90d407a-b789-5cbd-9f43-6e6f5438b8da>.
7. Винник Р. Розвиток фінансової інклюзії в Україні / Р. Винник // Економіка та суспільство. – 2021. – № 31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-45>.
8. Десятнюк О. М. Стан та тенденції розвитку фінансової інклюзії в Україні [Електронний ресурс] / О. М. Десятнюк, А. І. Крисоватий, О. В. Птащенко // Світ фінансів. – 2023. – № 3(76). – С. 21-34. – Режим доступу: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1629>.
9. Bhagat A. Banking on refugees: Racialized expropriation in the fintech era / A. Bhagat, L. Roderick // Environment and Planning A: Economy and Space. — 2020. — Vol. 52, № 8. — Pp. 1498–1515. DOI: <https://doi.org/10.1177/0308518X20904070>.
10. Буряченко А. Є. Фінансова інклюзія та соціальна стабільність в Україні в умовах глобальних турбулентностей / А. Є. Буряченко, А. Ю. Служенко // Бізнес Інформ. – 2024. – № 10. — С. 356–363. DOI: [10.32983/2222-4459-2024-10-356-363](https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-356-363).
11. Вісягін О. В. Цифровізація як чинник формування інклюзивності фінансових послуг [Електронний ресурс] / О. В. Вісягін // Формування ринкових відносин в Україні. — 2022. — № 6 (289). — Режим доступу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/2452791>.
12. Дудинець Л. А. Фінансова інклюзивність та її департаменти [Електронний ресурс] / Л. А. Дудинець, О. Є. Верней // Економіка та управління національним господарством. – 2018. – Вип. 2 (130). — С. 8–13. — Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20182\(130\)/sep20182\(130\)_008_DudynetsL,VerneiO.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20182(130)/sep20182(130)_008_DudynetsL,VerneiO.pdf).
13. Neaime S. Financial inclusion and stability in the MED region: Evidence from poverty and inequality [Electronic resource] / S. Neaime, T. Lagoarde-Segot, I. Gaysset // Finance Research Letters. – 2018. – Vol. 24. — P. 230–237. – Accessed mode: <https://www.femise.org/wp-content/uploads/2019/09/FEMISE44-01.pdf>.
14. Скорик В. Фінансова інклюзія малого бізнесу як чинник економічної стійкості / В. Скорик // Економічний розвиток. — 2025. — № 2 (53). DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-59>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

15. Жердецька Л. В. Цифрова фінансова інклюзія як чинник соціально-економічного розвитку / Л. В. Жердецька // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. — 2023. — № 11/12. — С. 108–113. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-11-12-312-313-108-113>.

16. Фінансова інклюзія в Україні: сучасний стан.... [Електронний ресурс] // OUCI. — 2023. — Режим доступу: <https://ouci.dntb.gov.ua/works/9QL5bA6l>.

17. Demirgüç-Kunt A. The Global Findex Database 2021: Financial inclusion, digital payments, and resilience in the age of COVID-19 / A. Demirgüç-Kunt, L. Klapper, D. Singer, S. Ansar. — Washington : World Bank, 2022. — Accessed mode: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099818107072234182>.

18. Краснова І. В. FinTech та цифрові трансформації на фінансовому ринку / І. В. Краснова, М. С. Щеглюк, Г. О. Тур // Ефективна економіка. — 2023. — № 4. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.4.15>.

19. Ozili P. K. Social finance: What is social about it [Electronic resource] / P. K. Ozili. — Munich : Munich Personal RePEc Archive, 2024. — (MPRA Paper No. 125396). — Accessed mode: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/125396/1/MPRA_paper_125396.pdf.

20. Гудзь О. Фінансові інклюзії як атрактор поствоєнної трансформації фінансової системи України / О. Гудзь, М. Правдюк // Управління змінами та інновації. — 2025. — Вип. 15. — С. 73–78. DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2025-15-11>.

21. Поліщук Є. Чи російська війна чинить вплив на фінансову інклюзію в Україні? / Є. Поліщук, Я. Валько, О. Заєць // Проблеми і перспективи економіки та управління. — 2024. — № 1 (37). — С. 216–225. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1\(37\)-216-225](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1(37)-216-225).

22. Prymostka L. O. Financial inclusion in Ukraine: determinants and evaluation / L. O. Prymostka, I. Krasnova, O. Prymostka, A. Nikitin, V. Shevaldina // Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. — 2021. — Vol. 2, № 33. — P. 500–512. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.207218>.

23. Rubio J. Financial Inclusion as a Pathway to Poverty Alleviation and Equality in Latin America: An Empirical Analysis / J. Rubio, M. León // Journal of Risk and Financial Management. — 2025. — Vol. 18, № 7. — Art. 392. — DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18070392>.

24. Результати діяльності Системи BankID НБУ, 2024 рік [Електронний ресурс] / Національний банк України. — 2024. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/sistema-bankid-nbu-u-2024-rotsi-kilkist-identifikatsiy-za-rik-zroslo-bilshe-nij-udvichi>.

References

1. Shapoval, Yu. (2025). Financial depth and financial inclusion as a catalyst for social finance in Ukraine. *Banks and Bank Systems*, 20(4), 215-227. doi:10.21511/bbs.20(4).2025.17.

2. Klapper, Leora, Dorothe, Singer, Laura Starita, & Alexandra Norris. (2025). The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy. *Washington, DC: World Bank*. doi:10.1596/978-1-4648-2204-9. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO. <https://www.worldbank.org/en/publication/globalindex>.

3. Natsionalnii bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]. (n.d.). <https://bank.gov.ua>.

4. Natsionalnii bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]. (2024). *Finansova inkluziia, innovatsii ta bezgotivkovi operatsii v Ukraini – priorytety Stratehii rozvytku FinTech 2025 [Financial inclusion, innovation and cashless transactions in Ukraine – priorities of the Development Strategy FinTech 2025]*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-inkluziia-innovatsiia-ta-bezgotivkovi-operatsiiv-ukrayini--prioriteti-strategiiv-rozvytku-fintech-2025>.

5. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo rozvytku finansovoi inkluzii v Ukraini [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Development of Financial Inclusion in Ukraine], Law of Ukraine № 4465-IX 03.06.2025. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4465-IX#Text>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

6. Demircuc-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D. (2017). Financial Inclusion and Inclusive Growth. A Review of Recent Empirical Evidence. April. *Policy Research Working Paper*. <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/b90d407a-b789-5cbd-9f436e6f5438b8da>.

7. Vynnyk, R. Yu. (2021). Rozvytok finansovoi inkluzii v Ukraini [Development of financial inclusion in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 31. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-45>.

8. Desiatniuk, O. M., Krysovatyi, A. I., & Ptashchenko, O. V. (2023). Stan ta tendentsii rozvytku finansovoi inkluzii v Ukraini [Status and trends in the development of financial inclusion in Ukraine]. *Svit finansiv – World of Finance*, (3(76)), 21-34. <https://doi.org/10.35774/sf2023.03.021>.

9. Bhagat, A., & Roderick, L. (2020). Banking on refugees: Racialized expropriation in the fintech era. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 52(8), 1498-1515. <https://doi.org/10.1177/0308518X20904070>.

10. Buriachenko, A. Ye., Sluzhenko, A. Yu. (2024). Finansova inkluziia ta sotsialna stabilnist v Ukraini v umovakh hlobalnykh turbulentnostei [Financial inclusion and social stability in Ukraine amid global turbulence]. *Biznes Inform – Business Inform*, 10, 356–363. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-356-363>.

11. Visiahin, O. V. (2022). Tsyfrovizatsiia yak chynnyk formuvannia inkluzyvnosti finansovykh posluh [Digitalisation as a factor in the formation of financial services inclusiveness]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine*, (6(289)). <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/2452791>.

12. Dudynets, L. A., Vernei, O. Ie. (2018). Finansova inkluzyvniat ta yii departamenty [Financial inclusiveness and its departments]. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom – Economy and management of the national economy*, 2(130), 8–13. [http://ird.gov.ua/sep/sep20182\(130\)/sep20182\(130\)_008_DudynetsL,VerneiO.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20182(130)/sep20182(130)_008_DudynetsL,VerneiO.pdf).

13. Neaime, S., Lagoarde-Segot, T., Gaysset, I. (2018). Financial inclusion and stability in the MED region: Evidence from poverty and inequality. *Finance Research Letters*, 24, 230-237. <https://www.femise.org/wp-content/uploads/2019/09/FEMISE44-01.pdf>.

14. Skoryk, V. (2025). Finansova inkluziia maloho biznesu yak chynnyk ekonomichnoi stiiikosti [Financial inclusion of small businesses as a factor of economic stability]. *Ekonomichni rozvytok – Economic Development*, (2(53)). <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-59>.

15. Zherdetska, L. V. (2023). Tsyfrova finansova inkluziia yak chynnyk sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku [Digital financial inclusion as a factor of socio-economic development]. *Naukovy visnyk Odeskoho natsional'noho ekonomichnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University*, (11/12), 108-113. <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2023/312-313/pdf/108-113.pdf>.

16. Finansova inkluziia v Ukraini: suchasnyi stan [Financial inclusion in Ukraine: current state....]. (2023). *OUCI*. <https://ouci.dntb.gov.ua/works/9QL5bA6I/>.

17. Demircüç-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., & Ansar, S. (2022). The Global Findex Database 2021: Financial inclusion, digital payments, and resilience in the age of COVID-19. *World Bank*. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports>.

18. Krasnova, I. V., Shchehliuk, M. S., Tur, H. O. (2023). FinTech ta tsyfrovi transformatsii na finansovomu rynku [FinTech and digital transformations in the financial market]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (4). <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.4.15>.

19. Ozili, P. K. (2024). Social finance: What is social about it [MPRA Paper No. 125396]. *Munich Personal RePEc Archive*. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/125396/1/MPRA_paper_125396.pdf.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

20. Hudz, O., & Pravdiuk, M. (2025). Finansovi inkluzii yak atraktor postvoiennoi transformatsii finansovoi systemy Ukrainy [Financial inclusion as an attractor of post-war transformation of the financial system of Ukraine]. *Upravlinnia zminamy ta innovatsii – Change Management and Innovation*, (15), 73-78. <https://doi.org/10.32782/CMI/2025-15-11>.

21. Polishchuk, Ye., Valko, Ya., & Zaiets, O. (2024). Chy rosiiska viina chynyt vplyv na finansovu inkluziiu v Ukraini? [Does the Russian war affect financial inclusion in Ukraine?]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of the economy and management*, (1(37)), 216–225. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1\(37\)-216-225](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1(37)-216-225).

22. Prymostka, L. O., Krasnova, I., Prymostka, O., Nikitin, A., & Shevaldina, V. (2021). Financial inclusion in Ukraine: determinants and evaluation. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(33), 500–512. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.207218>.

23. Rubio, J., León, M. (2025). Financial Inclusion as a Pathway to Poverty Alleviation and Equality in Latin America: An Empirical Analysis. *J. Risk Financial Manag.*, 18, 392. <https://doi.org/10.3390/jrfm18070392>.

24. Natsionalnii bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]. (2024). Rezultaty diialnosti Systemy BankID NBU [Results of the BankID System of the NBU]. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/sistema-bankid-nbu-u-2024-rotsi-kilkist-identifikatsiy-za-rik-zroslo-bilshe-nij-udvichi>.

Отримано 17.11.2025

UDC 336.71:004.738.5](477)

JEL Classification: G21; G23; O33; D14; H81

Iryna Krasnova

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Banking and Insurance
Vadym Hetman Kyiv National Economic University (Kyiv, Ukraine)

E-mail: krasnova_iryna@kneu.edu.ua **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-4507-6629>

ResearcherID: [AAC-8131-2020](https://orcid.org/0000-0002-4507-6629)

Heorhii Sudarkin

PhD in educational degree «Master»,
Vadym Hetman Kyiv National Economic University (Kyiv, Ukraine)

E-mail: heorhiisudarkin@gmail.com **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0001-8783-6745>

**THE ROLE OF FINTECH IN OVERCOMING BARRIERS
TO FINANCIAL INCLUSION IN UKRAINE**

Abstract. The full-scale war in Ukraine has acted as a catalyst for a deep structural crisis, creating catastrophic barriers to financial inclusion through the large-scale destruction of banking infrastructure and the mass displacement of millions of people. This study aims to investigate the compensatory and transformative role of financial technologies (FinTech) in maintaining and developing financial inclusion under these extreme conditions. The research is based on a systematic analysis of data from the National Bank of Ukraine, the World Bank, and official statistics for the period 2022-2024, using institutional and comparative methods.

The empirical analysis confirms that FinTech has become a critical adaptive mechanism. While the number of bank branches decreased by 69%, the network of POS-terminals expanded by 574%, and the share of non-cash transactions reached 65%. A strong correlation ($r=0.92$) was found between the penetration of mobile banking and the financial inclusion index (0.83 in 2024). Government-to-Person (G2P) digital platforms, primarily "Diia," served as a powerful catalyst, enabling the opening of over 12 million digital accounts for IDPs and pensioners and digitizing 65% of social payments.

However, the study identifies a significant "digital paradox" of financial inclusion. Despite widespread formal access, sustainable usage remains limited: 68% of recipients of state aid immediately cash out digital transfers, and 42% of users aged 65+ use only 1-2 basic functions of banking apps. This indicates that behavioral and cognitive barriers (lack of trust, digital literacy, adaptive interfaces) now dominate over infrastructural ones. The article

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

*provides a systematic classification of FinTech tools (mobile banking, AI-scoring, open banking APIs, blockchain solutions, UX-oriented services with biometrics) and maps them against specific barriers (territorial, informational, institutional, behavioral). The Ukrainian model's uniqueness lies in the observed *G2P-FinTech synergy*, where state payments act as an initial driver of digital onboarding.*

The main conclusion is that FinTech in Ukraine is evolving from an innovative niche into a systemic factor of financial resilience and inclusive recovery. Its full potential can be realized only under conditions of a supportive institutional ecosystem, which includes adaptive regulation (e.g., Law №4465-IX), robust digital infrastructure, enhanced financial and digital literacy programs, and strong cybersecurity measures. The study argues for the necessity of transitioning from fragmented initiatives to a holistic national policy that integrates technological solutions, regulatory innovations, and educational campaigns into a coherent strategy for post-war financial inclusion.

Keywords: *financial inclusion; FinTech; digital paradox; G2P platforms; war economy; financial resilience; banks; accessibility; financial services; digital financial literacy.*

Fig.: 1. Table: 2. References: 24.

Бібліографічний опис для цитування:

Краснова І. В., Сударкін Г. Д. Роль Fintech у подоланні бар'єрів фінансової інклюзії. *Науковий вісник Полісся*. 2025. № 2(31). С. 332-347. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2\(31\)-332-347](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2(31)-332-347).